

ПЕЈО К. ЈАВОРОВ

ЗА СЕНКАМА ОБЛАКА

ЛОРИ

Душа ми је јаук. Душа је моја зов.
Зато што ја сам птица устрељена:
до смрти моја душа је рањена,
на смрт је ранила љубав...
Душа ми је јаук. Душа је моја зов.
Реците ми шта значе растанак и сусрет?
А ја вам кажем: постоји мука и ад клет –
и у муци љубав!

Опсене су близу – пут је далеко пак.
Са чудом смеје се животна радост –
и незнање и незасита младост,
и врело тело и дух лак...
Опсене су близу – пут је далеко пак:
јер она стоји сва у сјају испред мене,
стоји, али не чује, ко зове и стење,
она – пџт и дух лак!

Драгалевски манастир,
август, 1906. г.

БИЋЕШ У БЕЛОМ

Бићеш у белом – с гранчицом маслине
у белом руху попут анђела...
А мислим данас: свет труо од зла
није, јер тло је твоје домовине.
И, ето, посумњах најзад, трептим
у неверици, стрепњи – мир тражим.

И с вером ћу открити загрљаје,
загледав ока заљубљена два,
и тих ћу пити светла њихова –
пићу светлост, лековите гутљаје.
И просвећен ћу с' окренут опет
уз јарки дан да видим цели свет.

И нек се укаже ко рушевине!
(Зар сам се једном спотако̄ о њих,
изгубљен усред тмина поноћних?)
А пронаћи ћу чак и тада fine
делиће, од којих ћу да саздам
нов свет за нас двоје, и свѣт, и храм.

МАСКА

Вл. Василеву

Дан карневала, време је недељно
људе дозивало вани: маса
ј' врвела из града. Бесциљно,
у боли, која никад не заспа,
лутао сам. Питања надземаљска,
која ниједан век не разреши,
мозгах нем. И близу, моје уши,
чуше tambourin; – што га носи рука,
дирну ми лице уметнички лозин лист:
„Хеј, смрти, дај пут животу! Oh qu'il est triste...”

Разиграна кô изгубљен сунчев зрак,
с маском, баханткиња, уз ведар смех,

указа с' испред мене. Косе поток
од злата да се разлива видех
по хитрој нагости свежег рамена.
И после – трен – са том гипком снагом
ишчезе у роју кò сан. Само
још, са тугом зова страствена
смех њен јечаше. Тај чудан парфем
женског тела, угушио ми ум.

И са ударом, за њом, несхватљивим,
закупљен из масе као луд,
без суза сам плакао: „Мртвим –
рекла си истину; рано је студ
срце ми замрзла; мисао маше,
тамна, косом смрти... Дан био је,
скинух му маску и испред мене
уздахну ноћ, и не освану више...
Смрт – у белом кивоту с плочама твојим
тајним, о, животе, ја друго не видим!”

У безумном сну, занесен, сред оног
пира што чини стохиљадски град,
и не пренувши се, јер не знам ни ког
уходим, ја сам нарицао: „Млад –
младости жар не осетих. С чарима
крај мене, о, животе мирисни,
што не станеш? Победно жељени
у свакој смрти, шта значи маска та – !”
...А успут, чак до касних тамнина,
жене ме посуше конфетама.

Nancy, 07.

ПЕСМА ЧОВЕКА

*Др К. Крстићу, мом благодонаклоном учитељу,
незаменљивом друћу и свагдашњој њојшори
у данима искушења.*

Једнак и истоветан бићем урагану,
ошамућено лебдим, дух у океану
прака, што сна о дану није уплашен,
ни на трен ноге негде да ми стану,
самотно напред устремљен.

Живот и смрт, за мене крила су навјек,
здружено размахнута – блиске и далеке
предеље у свом размаху ја не видим;
магновења, тренутке брзотеке
потрђ сам рачуном тешким.

Где идем, док нештољива жеђ гони ме?
Санак за санком тада гине, па рађа се...
У тами и сâм – к светлости зар, к љубави?
Разговетан, из хаосâ мени се
нечији сродни зов јави.

Кроз тајну задимљених потока звезданих,
кроз ужасе безданâ гробно умукнулих,
ослушкујућ, пролазим – бди забринут ум,
са надама зарад минута осветних;
краја нема бескрајни друм.

И можда у бескрају јурим ка граници,
с празном вером у сан о будућој Даници –
Слепац пробуђен, слеп одвека и вавек...
И можда ја, закључан у тамници,
слушам свога зова одјек.

ДВЕ ДУШЕ

Ја не живим: ја горим. Непомирљиве ми
се у грудима боре душе две:
анђела и демона. У грудима ми
оне пламом дишу и плам суши ме.

И пламне двојним пламом што год сам додирно,
и у камену чујем два срца...
Увек и посвуда двојење несносно
и губећа у пеп'лу вражја лица.

И после мене ветар пепелом посуће
трагове моје свуда: ко их зна?
Ја сâм не живим – горим! – и тада биће
траг мој пепео из бескраја тамна.

ЈА ПАТИМ

Ја патим. И у самозабораву делања,
и у самонагризању одмарања –
у јари битисања,
у студи извансветовних сањања –
када падам, и када летим,
ја патим.

Дигнем ли се – дижем се, поново
да зине бездан још страшнији;
полетим ли, надоле, стрмоглаво,
душа на светлу чезне да с' одмори.
И непрестано напред, и сваког налазим...
Ја вечно тражим.

И патим. Презрô сам
све радости у животу. Патим
с добром јасним – кроз грех таман
кад пад доживим,
ја патим.

И тражим. У патњи ће ми живот пролетети,
да тражим – управо патњу, може бити.

У ЧАСУ СИЊЕ МАГЛЕ

*Мојој унучади
Најгену, Малинки и Ганки*

Седим поред прозора и гледам: игра
дечија је споља; – сада је јутро њино,
пролеће греје на лицима без брига.
Зар један цвет је пред мојим очима свенô?
Седим и гледам; сећање дави груди.
Несрећно пита поглед правце мало даље.
где се то укрштају путеви, путање...
Шта долази – и ко тамо одлази, – из
сребрноваздушних зидова хоризонта?
Живот и смрт се обилазе сваки час.
Ал' шта ће да зове се част, а шта срамота?
Децо, ја се бојим због вас.

Над вашим откривеним главама свој ход
заклети сунце извршује. Пожурује –
и облачан се дими запаљени свод.
Ја знам шта је врелина, ја знам бура шта је.
Одавно већ бдим – пребродило сам свој дан...
Децо, седим и гледам с осмехом чемера.
И ко ће да ме прекори због мог одмора?
Али, на прозору да завеса, чекам,
испред мене се спусти. Од муња ће блесак
светлети вам после поднева. Бура ван
ће заглашавати ваш бесмислени врисак.
А без далековидости ће бити мој сан.

Поцепане и прашне, хлади вечерње
најзад ће вас освежит. Уморни, с сетама,
спустићете чела. Несрећно сећање
пећи ће – кô угарак – на болним душама, –
попут забијене и сломљене стреле.
А споро ће копнети позлата вечерња
висина, оставши тек тајна за сневања.
И, ето, у томе часу сиње магле,
кад се стишава бука и тишина стење,
севши крај прозора кад вас напусти моћ,
сетите се тад, децо, сетите се мене
и шапните ми – лаку ноћ!

РЕЧИ

Речи, у мојој се души исповести речи
роде, мру –
угарци, који пламте – што сијају угарци,
на путу –
што се гасе.
Беру се и река ће да нарасте
у мојим грудима од суза покајања
непрестаних,
разрушилачки потајних,
леденице ће бити те растопљене:
јер сам ја сâм, нема никог око мене.
И до моје главе с саосећањем повивши
своју, ко ће ми утехе речи
тихе изустити топло и несебично?
И сузе, у љубави, непојамно
за мнош, са мнош да пролије,
ко ће доћи ту?
Тајац – ни звук не чу'.
Гробље иза мене, гробље преда мнош све тамније.

НИРВАНА

Б. Пеневу

Спавају вечне воде, безбрижне воде – бездане,
ал' не рефлектују оне сфере звездане,
и броде ту наше душе бесане
дрхтећ пред безгласјем бездана, о, не!

Спавају вечне воде, бездане воде – безбрижне,
над њима не надносе се равни мрачне...
Упијамо погледе безнадежне,
дрхтећи уз претпоставке сумрачне.

Стародревне воде, свагдавечне воде – кристалне,
бездане и безбрижне, дозивно прохладне...
Ал' душе страх је да пију – страдалне,
бесане, безнадежне, жарко жедне.

ЈЕРМЕНИ

Изгнаници клети, комади ништавни
мученичког рода вечно храброга,
чељад мајке сужње са стрепњом што тавни
и жртве чувеног вељем подвига –
далеко од земље, у туђини збрани –
испијени, бледи, у ћум'зу трошном,
пију сви – а срца тону им у рани,
и певају, како пева се с сузом.

Пију... С пијанством ће лако заборавит
пређашње невоље, беде данашње,
у кипећем вину сећања удавит,
дух болни успават груди сломљене;
отежаће глава, и тад из ње дивни
ишчезнуће мајчин страдалачки лик
и неће да чују, пјани, заборавни,
синовљев за помоћ свакидашњи крик.

Кô стадо што гони некакав звер гладан,
расути, хеј, свуда већ их можеш наћ –
тираин што бесни, крвник непоштедан,
над свима издиже и за сваког мач;
оставише у крви свој дом несрећни,
оставише очевину у огњу,
немили-недраги далеко, на страни,
једини пут води их у механу!

Певају... И дивља је њихова песма,
разједају ране рањена срца,
јер злоба их дави усред врења бесна
истискујућ сузе с бледога лица...
Јер жуч им препуни срца угњетена,
огњеви у глави разум им суше,
у закрвављеним очима сја муња,
јер освету, крвну желе им душе.

Зимска им се бура канда придружује,
бучи и завија у ноћи страшно
и вихор је хвата, диже, разноси је –
ту бунтовну песму светом широко.

И све злокобније небо тамно бива,
и све више мршти се та хладна ноћ,
и све ватреније сва дружина пева,
прилазећ им буре нечувена моћ...

Пију и певају... Комади ништавни
вечно храброга рода мученичког,
чељад мајке сужње са стрепњом што тавни
и жртве подвига вељем чувеног –
далеко од земље, и голи и боси,
у туђини збрани, у ћум'зу трошном,
пију – то заборав невољам' им носи,
и певају, како пева се са сузом!

Препевао с бугарског
Марко Николић